

Ostrowska, Teresa

"Znamienatiemyje i jubilejnyje daty istorii medicyny 1967 goda", Zeszyt 11, pod red. B. D. Pietrowa, Moskwa 1966 : [recenzja]

Kwartalnik Historii Nauki i Techniki 12/4, 840-841

1967

Artykuł umieszczony jest w kolekcji cyfrowej Bazhum, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych tworzonej przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego.

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie ze środków specjalnych MNiSW dzięki Wydziałowi Historycznemu Uniwersytetu Warszawskiego.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Znamieniatelnyje i jubilejnyje daty istorii medicyny 1967 goda. Zeszyt 11. Pod redakcją prof. B. D. Pietrowa. Izdatielstwo „Medicina”, Moskwa 1966, ss. 90.

Od przeszło 10 lat Dział Historii Medycyny i Radzieckiej Ochrony Zdrowia Wszeczwiązkowego Naukowo-Badawczego Instytutu Higieny Społecznej i Organizacji Ochrony Zdrowia im. N. A. Siemaszki prowadzi swoiste wydawnictwo. Jest nim co roku ukazujący się zeszyt poświęcony rocznicom doniosłych wydarzeń w zakresie historii medycyny. Zeszyt ukazuje się w formie małej ósemki na dobrym papierze w objętości poniżej 100 stron w nakładzie 4000 egzemplarzy. Redaktorem wydawnictwa jest kierownik Działu Historii Medycyny i Radzieckiej Ochrony Zdrowia, prof. B. D. Pietrow.

W wydawnictwie tym są podane ważniejsze rocznice dat z biografii naukowców, odkryć i publikacji prac wnoszących wkład do medycyny, obejmujące radziecką, rosyjską i światową historię medycyny. Daty są podane według nowego stylu. Wydawnictwo to — jak podaje redakcja — ma służyć pomocą biografom uczonych.

Zeszyt rozpada się na 2 części. Pierwsza jest zatytułowana *Wydarzenia i odkrycia w historii medycyny* i obejmuje kilka działów, jak naukowe odkrycia w medycynie, rocznice opublikowania prac (w 1967 r. upływało np. 700 lat od wydania przez Rogera Bacona *Opus maius*), założenia instytucji lekarskich, zawiązania towarzystw naukowych i zorganizowania zjazdów.

Część druga jest poświęcona rocznicom dat biograficznych: urodzin lub zgonów. Jubileusze są podane w układzie kalendarzowym według miesięcy w roku z zaznaczeniem daty, rocznicy, nazwiska jubilata, ramowych dat życia, zasług, ważniejszych publikacji i źródeł biograficznych. Oddzielnie są podane jubileusze, przy których nie ma dokładnej daty kalendarzowej.

Rocznice jubileuszowe sięgają od 25 lat aż do 1650. Bowiem 1650 lat temu zmarł Wang Szu-ho (265—317), wybitny chiński lekarz, autor pracy, w której zebrał i usystematyzował wiadomości o tętnie, wyróżnił 24 jego rodzaje, powiązał z różnymi zespołami chorobowymi i zbadał znaczenie rodzaju tętna dla diagnozy i prognozy chorób.

Wśród „jubilatów” znajdują się również współcześni nam lekarze. Należy do nich np. Hans Selye, który 26 I 1967 ukończył 60 lat życia. Ten wybitny kanadyjski anatomopatolog i endokrynolog, autor blisko 800 prac naukowych, jest szeroko znany w Polsce głównie z dzieła *Stress życia*, którego tłumaczenie było dwukrotnie wydane w latach 1960 i 1963.

Do współczesnych nam należy również rumuński historyk medycyny Valeriu Bologa, profesor Instytutu Medycyny i Farmacji w Cluj, który 26 XI 1967 obchodził 75-lecie urodzin. Bologa zajmuje się historią medycyny i lekarską etnografią krajów południowo-wschodniej Europy, zwłaszcza Rumunii. Jest laureatem państwowej nagrody 1955 r. Rumuńskiej Republiki Ludowej. Założył muzeum historii medycyny w Cluj. Jest członkiem wielu zagranicznych towarzystw naukowych. Brał czynny udział w imprezach na terenie Polski: w XVIII Międzynarodowym Kongresie Historii Medycyny w 1962 r. i w XI Międzynarodowym Kongresie Historii Nauki w 1965 r.

Z historyków medycyny należy jeszcze wymienić Henry'ego Ernsta Sigerista (1891—1957), który zmarł 10 lat temu. Sigerist był założycielem i kierownikiem instytutów historii medycyny w Lipsku i Baltimore. Ponad 25 lat prowadził wykłady z historii medycyny. Założył w 1924 r. wydawnictwo poświęcone historii medycyny „Zürcher Medizinische Abhandlungen”, brał czynny udział w wydawnictwie czasopism z zakresu historii medycyny jak „Bulletin of the History of Medicine” i „Gesnerus”, był autorem wielu wybitnych dzieł poświęconych historii medycyny.

Polacy są w tym zeszycie wydawnictwa słabo reprezentowani. Henryk Goldszmit (1878—1942), znany pod pseudonimem Janusz Korczak, wybitny polski pediatra, pisarz i działacz społeczny, został zamordowany w Treblince w sierpniu 25 lat temu, a 100 lat temu urodziła się w dniu 7 listopada Maria Skłodowska-Curie.

Wśród Polaków można jeszcze wymienić Wincentego Smidowicza (1867—1945), pseudonim Wincenty Wieriesajew, urodzonego 100 lat temu. Smidowicz, lekarz rosyjski i wybitny literat, był synem Polaka lekarza (Wincentego Smidowicza i Rosjanki. W 1943 r. otrzymał on państwową nagrodę za wybitne osiągnięcia w dziedzinie literatury. Był autorem wielu dzieł, z których kilka było tłumaczone na język polski.

Wydawnictwo *Donioście i jubileuszowe daty* jest niewątpliwie cenne dla historyków medycyny ze względu na dane biograficzne i źródła w nim zawarte. Należy jednak wyrazić zdziwienie, że nie zostało ono bardziej gruntownie opracowane.

Brakuje np. indeksu nazwisk — komentarze są tu chyba zbyt czyste.

W części pierwszej nie przestrzega się szlachetnego zwyczaju pisania nazwisk zagranicznych uczonych również w wersji oryginalnej. W części drugiej zwyczaj ten jest wprowadzony. Czemż więc taka niesystematyczność?

Nazwiska przybrane są podawane dużymi literami, a później w nawiasie normalnym drukiem nazwiska oryginalne. Objasnienia nieraz jednak brak. Nie wiem, czy informacja typu: „Wikientij Wikientiewicz WIERIESAJEW (Smidowicz)” (s. 16) przekonuje wszystkich, że Wieriesajew było pseudonimem Smidowicza, a nie odwrotnie.

Skoro wydawnictwo ma służyć pomocą tym, którzy opracowują biografie uczonych, dlaczego źródła nie są pełne? Np. źródła do Smidowicza podane na s. 17 liczą tylko 3 pozycje, a nie zostały uwzględnione inne, jak np.: „Gigiena i Sanitarija”, nr 7—8/1945, s. 63; „Protokoły Omskiego Miedicynskiego Obszczestwa”, 1902—1903, t. 20, ss. 111—140; N. Raskin, *Doctors afield, Vikenti Vikentievich Veresaev (Smidovich)*, „New England Journal of Medicine”, 1961, ss. 1154—1155; „Woprosy Nierwno-Psichiczeskoj Miediciny”, 1902, ss. 479—508; „New York Medical Journal”, 1921, s. 161; „Wraczebnaja Gazieta”, 1903, s. 759. Czyżby źródeł tych nie znał Instytut?

Dlaczego nie podano objaśnienia skrótów? Wprawdzie można się domyślić, że „BME” oznacza *Wielką encyklopedię lekarską*, ale nie dla każdego musi to być jasne.

Dobrze byłoby pomyśleć i w Polsce o podobnym wydawnictwie albo w formie zeszytu sygnalizującego rocznice przypadające w danym roku, albo w formie jednorazowego wydania tablic chronologicznych, na których byłyby synchronicznie naniesione daty z historii polityki, oświaty, kultury, nauki i medycyny — polskiej i światowej.

Teresa Ostrowska

Istorija tehniki. Bibliograficzeskij ukazatel. 1960—1961. Pod redakcją S. W. Szuchardina. Izdatielstwo „Nauka”, Moskwa 1964, ss. 229.

Ósmy z kolei tom adnotowanej bibliografii literatury historycznoteknicznej opublikowanej w ZSRR w języku rosyjskim jest — tak jak i tomy poprzednie¹ — wspólnym dziełem Instytutu Historii Przyrodznawstwa i Techniki AN ZSRR oraz Centralnej Biblioteki Politechnicznej.

Zasady i podstawowy układ bibliografii są takie same, jak w tomie siódmym,

¹ Tom szósty, obejmujący 1956 r., recenzowany był w nrze 2/1964 (s. 302) „Kwartalnika”, a tom siódmy, obejmujący lata 1957—1959 — w nrze 3/1965 (s. 426).